

VARIETĂȚILE MĂSURILOR DE ASIGURARE A ACȚIUNII CIVILE ȘI EFECTELE ACESTORA

Veaceslav BOTNARI

Universitatea de Stat din Moldova

Măsurile de asigurare a acțiunii civile constau dintr-o serie de acțiuni procesuale aplicate de instanță, al căror scop este asigurarea executării unei hotărâri judecătorești definitive. Diferite măsuri de asigurare oferă protecție împotriva diferitelor acțiuni nelegitime ale pârâtului, motiv din care este foarte important ca măsurile de asigurare să fie aplicate luându-se în considerare circumstanțele cauzei concrete.

Cuvinte-cheie: drepturi civile, măsuri de asigurare a acțiunii civile, interdicție, suspendare, hotărâre, executare, instanță.

VARIETIES OF INTERIM MEASURES OF A CIVIL LAWSUIT AND THEIR EFFECTS

Provisional remedies in civil lawsuits consists from a number of procedural measures with the purpose of safeguarding the effective enforceability of a judgment if the plaintiff's claims are recognised eventually. Different interim measures offers protection against different unlawful action of a plaintiff, that's why there is very important to set the proper interim measure for the specific case.

Keywords: civil rights, provisional remedies in civil lawsuits, interdiction, suspension, judgement, enforcement, trial.

Instituția asigurării acțiunii are drept scop garantarea executării unei hotărâri definitive într-o anumită pricină civilă. Hotărârea judecătorească și modul de executare a acesteia sunt condiționate de acțiunea civilă adusă în fața instanței, iar mai exact – de obiectul acesteia. Măsurile de asigurare urmează să fie în concordanță cu obiectul acțiunii. În consecință, instanța va aplica diferite măsuri de asigurare a acțiunii sau o combinație din câteva măsuri de asigurare, în dependență de pricina concretă, cu condiția ca acestea să corespundă obiectului acțiunii și să favorizeze atingerea scopului – garantarea executării efective a unei hotărâri definitive. În mod similar s-a expus și legiuitorul în art.175 alin.(2) CPC. Constatăm, în acest fel, că legiuitorul nu a prevăzut exhaustiv și limitativ măsurile de asigurare a acțiunii ce pot fi solicitate de părți și, respectiv, aplicate de instanță. La aceeași concluzie au ajuns și autorii Manualului judecătorului pentru cauzele civile: „...măsurile de asigurare a acțiunii sunt prevăzute nelimitativ în Codul de procedură civilă, precum și în legi speciale. Caracterul nelimitativ rezultă cert din art.175 alin.(2) CPC....” [9, p.165].

Norma de la alin.(2) art.175 CPC, apreciată în coroborare cu alin.(1) din același articol, precum și cu alte norme legale care reglementează modalități de asigurare a acțiunii, ne permit să identificăm două mari categorii de măsuri de asigurare, în dependență de faptul dacă sunt sau nu prevăzute expres de lege. Făcând analogie cu clasificarea contractelor civile, putem denumi cele două categorii după cum urmează: a) numite – care sunt prevăzute de lege (precum cele de la art.175 alin.(1) CPC) și b) nenumite – care nu sunt prevăzute de lege (dar pot fi aplicate prin prisma art.175 alin.(2) CPC ca fiind alte măsuri de asigurare).

În mod identic cu legiuitorul moldav s-a expus și legiuitorul rus, în art.140 coroborat cu art.139 din Codul de procedură civilă al Federației Ruse.

Legislația României, însă, nu permite să identificăm categoriile menționate mai sus. Noul Cod de procedură civilă al României, în Titlul IV „Măsuri asiguratorii și provizorii”, indică exhaustiv trei măsuri asiguratorii: sechestrul judiciar, sechestrul asigurator, poprirea asiguratorie. În acest fel, instanțele românești sunt lipsite de posibilitatea aplicării unor alte măsuri de asigurare.

Vorbind despre legislația comunitară, autorul autohton Adelina Bîcu relevă trei categorii de măsuri de asigurare: măsuri de conservare, măsuri provizorii, executare provizorie [3].

În continuare vom supune analizei măsurile de asigurare a acțiunii din fiecare dintre cele două categorii specifice legislației autohtone.

I. Măsuri numite de asigurare a acțiunii (prevăzute de acte normative)

În această categorie putem evidenția următoarele măsuri de asigurare:

a) aplicarea sechestrului pe bunurile sau pe sumele de bani ale pârâtului, inclusiv pe cele care se află la alte persoane – măsură de asigurare prevăzută la art.175 alin.(1) lit.a) CPC, fiind una dintre cele mai răspândite măsuri de asigurare a acțiunii [9, p.167] solicitate de părți, dar care nu rareori este eronat solicitată

și, din păcate, admisă de către instanță. Omniprezența acestei măsuri de asigurare în practica judiciară este paralel marcată de o reglementare extrem de sumară în legislația autohtonă, după cum a constat și M.Dascălău încă în anul 2003: „*la moment ... mai curând ne-ar interesa definiția sechestrului în contextul legislației de procedură civilă înnoită...*”, pentru ca ulterior să constate că „*...legislația (procesual civilă – V.B.) utilizează noțiunea de sechestrul fără a-i da definiția...*” [6]. Într-o altă publicație, același autor menționează că „*jurisprudența autohtonă a fost lipsită de acele elemente simple, cu ajutorul cărora principiile și regulile de drept ale sechestrului primesc formularea materială a punerii lui în aplicare*” [7].

Analizând această măsură de asigurare, constatăm existența unei definiții oferite sechestrului de legislația civilă, la art.1186 CC, unde se explică că „*sechestrul este depozitul în baza căruia persoanele remit un bun în litigiu unui terț, care se obligă să-l restituie, după terminarea procesului, celui care are drept asupra lui*”. În această ipostază sechestrul se manifestă ca fiind un contract civil ce apare și se execută prin acordul de voință al părților, ceea ce nu corespunde particularităților unei măsuri de asigurare a acțiunii, care apare în pofida voinței unei părți și care *volens-nolens* urmează a fi executată. În continuare, art.1111 CC prevede că „*sechestrul poate fi instituit și de instanța de judecată. În acest caz el este supus regulilor stabilite de Codul de procedură civilă, precum și de prezentul capitol, în măsura în care nu sunt incompatibile.*” Constatăm însă că Codul de procedură civilă nu conține o definiție a sechestrului și a efectelor acestuia. În această situație ar trebui să afirmăm că aplicabilă este definiția de la art.1186 CC, însă aceasta nu corespunde cu efectele pe care le produce măsura de asigurare „sechestrul” aplicată de instanța de judecată în Republica Moldova. Menționăm că, aplicând sechestrul în calitate de măsură de asigurare a acțiunii civile, instanțele naționale, dar și solicitanții acestei măsuri au în vedere interdicția modificării proprietarului bunurilor (uneori și a stării bunurilor), dar nu vizează obligativitatea de a transmite aceste bunuri spre păstrare unor terțe persoane.

În conformitate cu art.178 CPC, executarea măsurilor de asigurare, inclusiv a sechestrului, se face de executorul judecătoresc în baza titlului executoriu. Astfel, considerăm de cuviință să facem o scurtă incursiune și în prevederile Codului de executare al Republicii Moldova, care la art.115-118 prevede modalitatea de sechestrare a bunurilor. Relevant se prezintă a fi art.115 alin.(1), care prevede: „*Sechestrarea bunurilor constă în întocmirea unui proces-verbal în condițiile art.118*”. La art.118 alin.(2) legiuitorul prevede că „*în procesul-verbal de sechestr se enumeră obiectele și documentele sechestrate, indicându-se numărul, măsura, greutatea lor, genul, elementele de individualizare, gradul de uzură și, pe cât este posibil, valoarea lor. În cazul valorilor mobiliare, se indică numărul, emitentul, prețul nominal și alte date cunoscute la momentul sechestrării lor*”, iar în alin.(3) din același articol se menționează că „*procesul-verbal de sechestrare și/sau de ridicare a bunurilor se aduce la cunoștință tuturor persoanelor care participă la efectuarea acestor acte procesuale*”. Din normele legale citate rezultă că sechestrul ar consta în întocmirea unui proces-verbal în care se enumeră anumite bunuri. Totuși, nici o asemenea definiție nu ar fi una care să justifice sechestrul ca măsură de asigurare a acțiunii. Considerăm oportun să prezentăm în acest context și conținutul art.115 alin.(8) din Codul de executare, care prevede: „*Despre aplicarea sechestrului asupra bunurilor supuse înregistrării de stat executorul judecătoresc informează neîntârziat organele care efectuează înregistrarea de stat pentru a se face în registrul respectiv o mențiune cu privire la interdicția de înstrăinare a bunului sau de aplicare a sechestrului.*” Din această prevedere reiese că efectul aplicării sechestrului constă în inserarea unei mențiuni în registrul de stat fie cu privire la interdicția de înstrăinare, fie cu privire la aplicarea sechestrului. Observăm că este vorba despre acțiuni alternative, aplicarea uneia fiind suficientă. În această situație pot fi trasate două soluții: 1) mențiunea despre sechestr este diferită de interdicția de înstrăinare sau 2) sechestrul și interdicția de înstrăinare sunt sinonime. După cum am menționat anterior, practica aplicării instituției sechestrului presupune, în primul rând, interdicția de înstrăinare; totuși, în această situație nu este clar de ce a fost necesară dublarea inserată de legiuitor. M.Dascălău relevă în studiile sale [4-7] că nu este diferită situația nici în Federația Rusă, unde la fel există un deficit de reglementare a noțiunii și a efectelor sechestrului ca măsură de asigurare a acțiunii.

În continuare vom prezenta prevederile Noului Cod de procedură civilă al României, care oferă o noțiune destul de completă și clară a instituției sechestrului ca măsură de asigurare a acțiunii. Preventiv vom preciza că legislația română face distincție între două tipuri de sechestr: sechestrul judiciar și sechestrul asigurator. Astfel, primul tip de sechestr este reglementat la art.971 din Codul de procedură civilă al României, care prevede: „*Sechestrul judiciar constă în indisponibilizarea bunurilor ce formează obiectul litigiului sau, în condițiile legii, a altor bunuri, prin încredințarea pazei acestora unui administrator sechestr*”. După cum este lesne de observat, în legislația română sechestrul judiciar, ca măsură de asigurare, coincide cu noțiunea de sechestrul oferită de Codul civil al Republicii Moldova la art.1186 coroborat cu art.1111. Cel de-al doilea

tip de sechestrul – sechestrul asigurator – este reglementat în art.951 din Codul de procedură civilă al României care prevede că „*sechestrul asigurator constă în indisponibilizarea bunurilor mobile sau/și imobile urmărite ale debitorului aflate în posesia acestuia sau a unui terț, în scopul valorificării lor în momentul în care creditorul unei sume de bani va obține un titlu executoriu.*” Această noțiune, la rândul său, coincide cu sechestrul ca măsură de asigurare a acțiunii utilizată de facto în Republica Moldova. În același context dorim să menționăm că primul tip de sechestrul se aplică atunci când este vorba despre revendicarea unui bun anume, iar în cazul celui de-al doilea tip bunul este privit doar ca un mijloc de stingere a unei alte obligații. Anume din acest motiv în primul caz bunul se transmite spre păstrare unei terțe persoane, iar în cel de-al doilea caz doar se interzice înstrăinarea, pentru ca ulterior acesta să poată fi valorificat de executorul judecătoresc în contul stingerii obligației.

Revenind la legislația națională, dorim să prezentăm modalitatea de aplicare a măsurii de asigurare sub formă de sechestrul.

Astfel, conform art.176 alin.(2) CPC și art.27 alin.(4) din Codul de executare, sechestrul urmează a fi aplicat în limita revendicărilor din acțiune. În Hotărârea Plenului CSJ nr.32 din 24.10.2003 (pct.7), precum și în Manualul judecătorului pentru examinarea pricinilor civile [9, p.167] se explică că la calcularea valorii totale a bunurilor asupra cărora se aplică sechestrul se va ține cont și de taxa de stat, a cărei mărime se va include în valoarea bunurilor respective. Aceeași Hotărâre a Plenului CSJ indică la pct.11-18 că pot fi urmărite oricare bunuri ale persoanei aflate în circuit civil, inclusiv cele aflate în proprietate comună, cu excepțiile stabilite la art.89 din Codul de executare și de anexa nr.2 a Hotărârii de Guvern nr.1538 din 27.11.2002. La pct.22 din aceeași hotărâre explicativă, făcându-se trimitere la art.119 alin.(7) din Codul fiscal, se menționează că nu pot fi urmărite nici bunurile sechestrate de autoritatea fiscală. În linii generale, susținem poziția expusă de CSJ în punctele menționate, dar considerăm necesar să aducem la cunoștință că nu va putea fi urmărită partea socială a persoanei în cooperativa de consum. Or, conform art.90 alin.(2) lit.b) din Legea privind cooperarea de consum, care este o normă specială în comparație cu art.177 CC, „*părțile sociale nu pot fi utilizate pentru plata datoriilor personale ale membrilor cooperatori...*”.

În continuare, legislația procesual civilă indică, la art.176 alin.(1) CPC, ordinea de aplicare a sechestrului asupra bunurilor persoanelor fizice cu statut de întreprinzător și ale organizațiilor. Atragem atenția că această normă vizează doar persoanele juridice și persoanele fizice cu statut de întreprinzător. Considerăm această ordine ca fiind una imperativă atât pentru instanță, cât și pentru executor. Totuși, admitem situația când solicitantul și instanța nu cunosc despre existența tuturor bunurilor debitorului. În acest caz instanța va aplica sechestrul asupra bunurilor indicate de solicitant sau, dacă acesta nu indică un anumit bun, se poate aplica sechestrul pe bunurile debitorului fără a le indica expres. Considerăm posibil ca persoana în privința căreia se solicită aplicarea sechestrului să indice un alt bun asupra căruia cu prioritate se aplică sechestrul, iar instanța va fi obligată să aplice sechestrul asupra bunului indicat, și doar dacă acesta nu acoperă valoarea acțiunii să porceadă la aplicarea sechestrului asupra altor bunuri pentru valoarea rămasă. Executorul va aplica sechestrul asupra bunului indicat în încheierea de aplicare a măsurii de asigurare, iar dacă nu a fost indicat un asemenea bun, va identifica singur bunurile persoanei și va aplica sechestrul în ordinea prevăzută de art.27 alin.(4) din Codul de executare și de art.176 alin.(1) CPC – adică, va respecta limita valorii acțiunii și ordinea de aplicare a sechestrului.

În privința persoanelor fizice care nu au statut de întreprinzător, CPC nu indică o anumită ordine de aplicare a sechestrului. În hotărârea explicativă dedicată aplicării măsurilor de asigurare a acțiunii civile CSJ nu se expune referitor la acest aspect. Autorii Manualului judecătorului pentru examinarea pricinilor civile [9, p.167] consideră că ordinea va fi cea expusă la art.90 din Codul de executare al RM, în virtutea faptului că anume această ordine va fi urmată de executor la faza executării hotărârii judecătorești și îi oferă un anumit grad de protecție din partea unor eventuale abuzuri ale executorului judecătoresc. Dat fiind faptul că în art.90 din Codul de executare se reglementează faza executării unei hotărâri judecătorești, rezultă că instanța va aplica acest articol prin analogie. Considerăm că pot exista argumente *pro* și *contra* acestei poziții, dar, indiferent de soluția adoptată, suntem reticenți în a afirma că instanța va fi obligată să urmeze o anumită ordine de aplicare a sechestrului în privința persoanelor fizice care nu au statut de întreprinzător, întrucât o asemenea ordine nu este expres indicată de legiuitor.

După aplicarea măsurii de asigurare sub formă de sechestrul, instanța va elibera persoanei interesate un titlu executoriu, iar în cazul în care obiect al sechestrului a fost un bun supus înscrierii într-un registru de stat, în conformitate cu art.176 aln.(3) CPC, instanța va înștiința organul care înregistrează bunul sau dreptul asupra lui;

b) interzicerea pârâtului de a săvârși anumite acte – măsură de asigurare prevăzută de art.175 alin.(1) lit.b) CPC. Dorim să atragem atenția asupra faptului că măsurile de asigurare aplicabile în temeiul acestei norme se referă doar la pârât și nu la terțe persoane, pentru care legiuitorul a rezervat o altă prevedere legală.

După cum vom vedea în continuare, legislația prevede și o serie de interdicții cu privire la anumite acțiuni concrete, motiv din care considerăm că sub incidența acestei litere vor cădea acele interdicții care nu sunt prevăzute în mod expres de lege. Drept exemplu de așa interdicție ar fi interzicerea de a continua anumite lucrări de construcție sau, altfel spus, suspendarea lucrărilor de construcție. O asemenea măsură ar putea fi îndreptățită atunci când sunt contestate autorizațiile ce permit desfășurarea lucrărilor de construcție. Autorul autohton Adelina Bîcu menționează că la această categorie se atribuie interdicția de a transporta produsul finit de la depozit, interdicția de a tipări o operă literară, interdicția de a transmite copilul altor persoane sau la o instituție cu regim staționar [2, p.263]. Aceeași sursă indică la această categorie și interdicția de a înstrăina un bun imobil. În ceea ce ne privește, considerăm că această din urmă interdicție ar fi mai curând caracteristică sechestrului ca o categorie specifică a măsurilor de asigurare, care este prevăzută de lege.

În Hotărârea Plenului CSJ nr.32 din 24.10.2003 se menționează, la pct.19¹, alte câteva măsuri care cad sub incidența art.175 alin.(1) lit.b) CPC și *ar fi aplicabile pentru protecția împotriva violenței în familie, în cauzele privind decăderea din drepturile părintești, cererea referitoare la desfacerea adopției etc. Aceste măsuri sunt: interdicția de a vizita locul de muncă și de trai al victimei; obligarea de a părăsi temporar locuința comună ori de a sta departe de locuința victimei; obligarea de a nu contacta cu victima și copiii acesteia ș.a.*

Autorii din Federația Rusă [11, p.205] indică și alte interdicții aplicabile în temeiul acestei norme de drept: interdicția de a se instala cu traiul pe o anumită suprafață locativă, interdicția de a strămuta peretele despărțitor între două încăperi locative, interdicția de a efectua modificări în planul unui apartament ș.a.;

c) interzicerea altor persoane de a săvârși anumite acte în privința obiectului în litigiu, inclusiv transmiterea de bunuri către pârât sau îndeplinirea unor alte obligații față de el – măsură de asigurare a acțiunii prevăzută la art.175 alin.(1) lit.c) CPC. Observăm că în această măsură legiuitorul utilizează verbul „a interzice” și nu „a obliga”. Datorită faptului că aplicarea măsurilor de asigurare reprezintă îngrădirea anumitor libertăți, iar uneori și drepturi, acestea trebuie realizate în strictă corespundere cu normele legale. Astfel, considerăm că nu este posibilă interpretarea extensivă a normelor juridice în defavoarea persoanelor, cu atât mai mult cu cât terțele persoane nu participă la examinarea litigiului și nici nu pot contesta măsura de asigurare.

Hotărârea Plenului CSJ nr.32 oferă la pct.20 exemple de măsuri ce ar putea fi aplicate în temeiul acestei norme;

d) suspendarea vânzării bunurilor sechestrate în cazul intentării unei acțiuni de ridicare a sechestrului de pe ele (radierea din actul de inventar) – măsură de asigurare prevăzută la art.175 alin.(1) lit.d) CPC. Observăm că, spre deosebire de anterioarele măsuri de asigurare, aceasta prevede expres pentru care categorii de cauze se va aplica. Această măsură de asigurare a acțiunii este adresată executorului judecătoresc, și anume: pentru a stopa acțiunile acestuia de vânzare a bunurilor sechestrate. Menționăm că în conformitate cu art.164 alin.(1) din Codul de executare, *dacă o altă persoană consideră că sechestrul a fost aplicat pe bunurile ce îi aparțin cu titlu de proprietate, ea poate intenta în procedură contencioasă o acțiune de ridicare a sechestrului.* Astfel, putem afirma că este justificat, inclusiv, scopul asigurării acțiunii, și anume: de a asigura executarea hotărârii; or, este de la sine înțeles că executorul judecătoresc are posibilitatea și chiar va înstrăina bunurile pe care s-a aplicat sechestrul pentru a executa documentul executoriu pe care îl deține. Odată vândute bunurile, admiterea acțiunii nu l-ar mai repune în drepturi pe reclamant. Astfel, considerăm că această măsură de asigurare a acțiunii este obligatoriu de aplicat în condițiile expuse la art.175 alin.(1) lit.d) CPC. Într-un mod similar s-a expus și CSJ (pct.28 din Hotărârea Plenului nr.32 din 2003);

e) suspendarea urmăririi, întemeiată pe un document executoriu, contestat de către debitor pe cale judiciară – măsură de asigurare prevăzută la art.175 alin.(1) lit.e) CPC. Ca și precedentă, această măsură de asigurare este adresată executorului judecătoresc și are drept scop stoparea acțiunilor acestuia. Cu toate că în conținutul normei date este indicat că trebuie să fie contestat documentul executoriu, considerăm că normei urmează a fi aplicată interpretarea extensivă și să admitem ca temei de aplicare a măsurii respective și contestarea hotărârii care a stat la baza emiterii documentului executoriu. O asemenea concluzie este argumentată în special în situația când suntem în prezența unor hotărâri cu executare imediată, conform art.256 CPC. În ceea ce privește interpretarea literală a acestei norme juridice, Plenul CSJ explică, în Hotărârea nr.32 din 24.10.2003, că debitorul ar putea să conteste direct așa documente executorii precum *ordonanța judecăto-*

rească, dispoziția incaso trezorerială, hotărârea instanței de contencios administrativ și alte documente executorii prevăzute la art.11 din Codul de executare al RM. Vrem să atragem atenția că lista documentelor executorii de la art.11 din Codul de executare nu este exhaustivă, existând și alte documente executorii prevăzute în lege, precum cel de la art.60 alin.(1¹) din Codul de executare;

f) suspendarea executării actului administrativ contestat – măsură de asigurare prevăzută la alin.(1) art.21 al Legii contenciosului administrativ, care se va aplica doar în litigiile de contencios administrativ. Spre deosebire de alte măsuri de asigurare a acțiunii, aceasta poate fi dispusă și din oficiu de către instanță, așa cum se prevede la alin.(2) art.21 al Legii contenciosului administrativ. Prin suspendarea executării actului administrativ trebuie să înțelegem încetarea producerii oricăror efecte ale actului respectiv pentru perioada aplicării măsurii de asigurare. O asemenea măsură de asigurare ar putea fi eficientă în ușurarea semnificativă, iar uneori chiar în evitarea imposibilității executării hotărârii în caz de admitere a acțiunii.

În pct.47 din Hotărârea Plenului CSJ nr.10 din 30.10.2009 se menționează că *instanța nu poate dispune suspendarea actului administrativ dacă acesta a fost executat*. Considerăm justă și oportună o asemenea mențiune; or, ar fi absurd să fie suspendată acțiunea unui act administrativ, dacă acesta deja s-a consumat, și-a produs efectele, iar pe viitor chiar și în lipsa unor măsuri de asigurare nu s-ar mai realiza careva acțiuni în temeiul actului respectiv. În privința actului care deja a fost executat, în caz de anulare va opera efectul *restitutio in integrum*; astfel, posibil ar fi oportun să fie luate alte măsuri de asigurare care ar asigura executarea de facto a acestui efect. Recomandarea CSJ nr.5 din 01.11.2012 stabilește că nu poate fi asigurată acțiunea în contencios administrativ în care se solicită anularea actului de concediere prin suspendarea actului de concediere, motivând că această măsură de asigurare nu corespunde scopului asigurării și că ar avea aceeași finalitate ca și admiterea acțiunii, și anume – reîncadrarea reclamantului în unitatea pârâtului. Considerăm justificată o asemenea poziție și ne alăturăm celor expuse de CSJ în recomandarea citată *supra*;

g) numirea unui administrator provizoriu și obligarea debitorului ca în perioada de observație deciziile privind gestionarea patrimoniului să fie luate doar cu acordul prealabil al administratorului provizoriu – măsură de asigurare prevăzută la art.24 alin.(2) lit.a) al Legii insolabilității din 2012. Această măsură de asigurare este una specifică pentru procedura de insolabilitate, existând și în ediția precedentă a Legii insolabilității, din 2001. Spre deosebire de modalitatea de aplicare a altor măsuri de asigurare în cadrul acțiunii civile, în procedura de insolabilitate măsurile de asigurare se aplică din oficiu în momentul primirii spre examinare a cererii introductive.

În cadrul procedurii insolabilității, nu este necesar să fie probată imposibilitatea executării ulterioare a hotărârii etc. Scopul acestei măsuri de asigurare este: 1) de a contribui la corecta constatare a stării de insolabilitate/solvabilitate – prin prezentarea raportului prevăzut la art.27 alin.(1) al Legii insolabilității și 2) de a contribui la păstrarea intactă a masei debitoare prin înlăturarea parțială a debitorului de la gestionarea propriului patrimoniu și prin oferirea unor prerogative specifice de inventariere și gestiune a patrimoniului debitorului ce posibil va intra în masa debitoare. La numirea administratorului provizoriu acesta *solicită de la debitor prezentarea informației și actelor contabile, documentelor privind activitatea economică, predarea ștampilei întreprinderii...* [1, p.238,239];

h) înlăturarea debitorului de la gestionarea patrimoniului – măsură de asigurare prevăzută la art.24 alin.(2) lit.b) al Legii insolabilității. Aplicarea acestei măsuri de asigurare, spre deosebire de numirea administratorului provizoriu, se realizează doar în cazuri justificate și are ca scop înlăturarea totală a debitorului de la gestionarea propriului patrimoniu. Adoptarea acestei măsuri de asigurare se realizează doar atunci când debitorul a dat dovadă de rea-credință sau de acțiuni nechibzuite, care evident au micșorat sau vor micșora valoarea patrimoniului său;

i) punerea sub sechestrul a bunurilor debitorului și corespondența lui comercială – măsură de asigurare prevăzută la art.24 alin.(2) lit.c) al Legii insolabilității. Aplicarea sechestrului asupra bunurilor debitorului în cadrul procedurii de insolabilitate corespunde cu aplicarea sechestrului în acțiunea civilă, de aceea vom face trimitere la lit.a) de mai sus. În ceea ce privește sechestrarea corespondenței comerciale a debitorului, dorim să menționăm că aceasta la fel este un bun al debitorului, însă, datorită faptului că reprezintă o categorie deosebită apărută prin art.32 din Constituția Republicii Moldova, aceasta a fost menționată distinct. Suntem de părere că prin aplicarea sechestrului asupra corespondenței debitorului s-a dorit ca aceasta să fie ridicată (primită) și citită de către administratorul provizoriu, el urmând să gestioneze patrimoniul primit, inclusiv să continue anumite relații comerciale în conformitate cu art.23 alin.(2) al Legii insolabilității;

j) suspendă urmărirea individuală ale creditorilor și executările silite asupra bunurilor debitorului, precum și curgerea prescripției dreptului de a cere executarea silită a creanțelor acestora contra debitorului – măsură de asigurare prevăzută la art.24 alin.(2) lit.d) al Legii insolvenței. Observăm că în această normă juridică sunt indicate două măsuri de asigurare: 1) suspendă urmărirea individuală ale creditorilor și executările silite asupra bunurilor debitorului și 2) suspendă curgerea prescripției dreptului de a cere executarea silită a creanțelor creditorilor contra debitorului. Considerăm însă că aceste două măsuri sunt complementare și nu pot fi aplicate decât împreună; probabil, anume din acest considerent legiuitorul le-a indicat ca fiind o singură măsură de asigurare.

Astfel, prin prima măsură de asigurare se are în vedere încetarea temporară a oricăror acțiuni ale oricăror creditori ai debitorului presupus insolvent, care doresc să-și încaseze creanțele în mod individual, în afara procedurii de insolvență, fie că este vorba de o procedură contencioasă de încasare a sumei/transmitere a bunului, fie de o procedură de executare.

Ce-a de-a doua măsură de asigurare vine să asigure drepturile creditorilor ca urmare a aplicării primei măsuri. Astfel, dacă prin prima măsură aceștia nu pot urmări bunurile debitorului presupus insolvent, există riscul ca ei să piardă termenul de prescripție – fie pentru adresarea în instanța judecătorească, fie pentru punerea la executare a titlului executoriu. Pentru a evita asemenea situație, instanța aplică această a doua măsură de asigurare și suspendă curgerea termenului de prescripție a dreptului de a cere executarea silită a creanțelor contra debitorului. Rămâne incert de ce legiuitorul a menționat doar suspendarea termenului de a cere executarea silită și nu a inclus suspendarea termenului de a se adresa cu acțiune civilă;

k) pune sub interdicție înstrăinarea de către debitor a bunurilor sale ori decide ca acestea să poată fi înstrăinate doar cu învoirea expresă a administratorului provizoriu – măsură de asigurare prevăzută la art.24 alin.(2) lit.e) al Legii insolvenței. Cu toate că această măsură de asigurare a acțiunii pare similară cu cea de la lit.a) și b) din același alineat, ea diferă prin aceea că, potrivit lit.a) și b), debitorul se înlătură de la gestiunea patrimoniului – adică, se limitează folosința și posesiunea, pe când în prezenta măsură de asigurare a acțiunii se limitează înstrăinarea – adică, dispoziția asupra bunurilor. După cum observăm, spre deosebire de măsura de la lit.b), aceasta se aplică din oficiu, în orice situație, și nu neapărat fiind justificată de acțiunile de rea-credință ale debitorului sau de alte evenimente;

l) suspendarea curgerii dobânzilor, a majorărilor sau a penalităților de orice fel sau a oricăror alte cheltuieli aferente creanțelor născute anterior perioadei de observație – măsură de asigurare prevăzută la art.24 alin.(5) al Legii insolvenței. Ca și celelalte măsuri prevăzute în Legea insolvenței, prezenta măsură este îndreptată spre menținerea posibilității cât mai ridicate a debitorului de a satisface creanțele creditorilor săi. Acest scop este realizat atât prin intermediul conservării masei debitoare, cât și prin conservarea masei creditoare în sensul neadmiterii creșterii acesteia, ultima fiind posibilă anume prin aplicarea acestei măsuri de asigurare;

m) ridicarea totală sau parțială a dreptului debitorului de a administra întreprinderea – măsură de asigurare prevăzută la art.25 alin.(2) și (3) al Legii insolvenței. Această măsură de asigurare se aseamănă cu cea prevăzută la art.24 alin.(2) lit.b) al Legii insolvenței, dar este una mai largă și presupune interdicții suplimentare aplicate debitorului. Astfel, prin înlăturare de la administrarea întreprinderii se are în vedere, inclusiv, interdicția de a se adresa cu cereri și plângeri către diferite organe de stat sau private sau de a se înainta acțiuni și de a participa în ședințe de judecată în interesul întreprinderii. În alin.(2) art.25 al Legii insolvenței se stabilește că debitorul va fi înlăturat de la administrarea întreprinderii doar (1) *având ca justificare pierderile continue din patrimoniul acestuia sau (2) lipsa probabilității de realizare a unui plan rațional de activitate a întreprinderii și/sau eschivarea acestuia de la executarea atribuțiilor sale*;

n) interdicția de a răspândi informația contestată – măsură de asigurare prevăzută la art.22 alin.(3) lit.a) al Legii privind libertatea de exprimare. Măsura de asigurare a acțiunii sub forma interdicției de a răspândi informația contestată este una specifică litigiilor cu privire la libertatea de exprimare, în care reclamantul fie contestă veridicitatea informației contestate, fie are alte temeiuri de a contesta răspândirea acesteia. Necesitatea aplicării acestei măsuri de asigurare pare evidentă; or, odată răspândită informația, aceasta poate cauza prejudicii onoarei, demnității, reputației profesionale, fie vieții private și de familie a reclamantului. Acestea sunt niște categorii personal-nepatrimoniale, iar ulterioara despăgubire, deși reprezintă un echivalent al suferințelor pricinuite, nu vor repune reclamantul în situația anterioară, în cazul admiterii acțiunii acestuia;

o) aplicarea sechestrului pe tirajul care conține informația contestată – măsură de asigurare prevăzută la art.22 alin.(3) lit.b) al Legii privind libertatea de exprimare. Se aplică în privința unor instituții mass-media.

Considerăm că prin această măsură de asigurare partea care o solicită, dar și instanța, doresc ca efect interdicția de a comercializa tirajul ce conține informația contestată. Justificarea aplicării unei asemenea măsuri este identică cu cea prezentată la analiza anterioarei măsuri de asigurare a acțiunii;

p) interdicția de a distruge înregistrările audio și video – măsură de asigurare prevăzută la art.22 alin.(3) lit.c) al Legii privind libertatea de exprimare. În contrast cu ultimele două măsuri de asigurare prezentate, aceasta urmărește scopul conservării anumitor informații aflate în format audio sau video. Necesitatea aplicării unei asemenea măsuri ar putea apărea în cazul unui litigiu ce vizează drepturile asupra unei informații al cărei suport material se află la pârât, fie în cazul revendicării suportului pe care se află informația respectivă; or, interesul revendicării suportului pe care se află informația derivă anume din faptul aflării pe el a informației;

q) interdicția de a efectua anumite acțiuni care ar putea încălca dreptul de autor sau drepturile conexe sau care ar continua încălcarea acestor drepturi, sau depunerea unor garanții prin care ar putea fi despăgubit titularul dreptului de autor – măsură de asigurare prevăzută la art.59 alin.(1) lit.a) al Legii privind dreptul de autor și drepturile conexe. Potrivit acestei măsuri de asigurare, persoana în privința căreia este aplicată urmează, după caz, să nu întreprindă nicio acțiune care ar putea să încălce dreptul de autor al reclamantului sau să stopeze orice acțiune care ar continua încălcarea dreptului de autor al reclamantului, sau să depună garanții pentru despăgubirea persoanei care se va constata că este titular al dreptului de autor. În primul rând, observăm că este vorba despre un șir de măsuri distincte, dar care se aplică alternativ. La fel trebuie să atragem atenția că prima dintre măsurile alternative poate fi aplicată doar dacă nu s-a produs încă o încălcare a dreptului. Dacă aceasta s-a produs, atunci putem vorbi despre acțiuni care ar stopa încălcarea în continuare. Dacă din materialele prezentate instanța va considera că nu există suficiente probe pentru ca reclamantul să fie considerat titular al dreptului de autor, atunci aceasta ar putea să nu interzică pârâtului anumite acțiuni, ci doar să-l oblige la depunerea unei sume de bani, prin care va putea fi despăgubit reclamantul dacă acțiunea acestuia va fi admisă. Considerăm că este obligația instanței să determine care anume măsură este necesar de a fi aplicată, reieșind din faptele și materialele de care a luat cunoștință;

r) să interzică anumite acțiuni unui intermediar ale cărui servicii sunt utilizate de o terță persoană care încalcă dreptul de autor, drepturile conexe sau alte drepturi protejate de prezenta lege, inclusiv în privința intermediarilor ale căror calculatoare și servicii de telecomunicații sunt utilizate de o terță persoană care comite o astfel de încălcare – măsură de asigurare prevăzută la art.59 alin.(1) lit.b) al Legii privind dreptul de autor și drepturile conexe. Prezenta măsură de asigurare trebuie aplicată coordonat cu cea prevăzută la lit.a) din același articol. Astfel, considerăm că, la fel, este vorba despre trei măsuri de asigurare alternative, schimbându-se doar persoana care va urma să execute măsurile de asigurare. Aplicarea interdicțiilor față de intermediari, care sunt terțe persoane în litigiul dintre persoanele care dispută dreptul asupra unei opere, este justificată de faptul că încălcarea se produce cu ajutorul serviciilor intermediarului. Exemplu ar putea servi acțiunea cu privire la încălcarea dreptului de autor în privința unei opere plasate pe o anumită pagină de internet. Astfel, deși pârâtul este proprietarul paginii de internet, menținerea funcțională a adresei de internet respective se datorează persoanei care asigură hosting-ul paginii, precum și prestatorului serviciilor de internet. Cu concursul acestora, accesul vizitatorilor pe pagina de internet ar putea fi suspendat sau definitiv blocat, încetându-se, în acest fel, încălcările cuprinse în sesizare;

s) sechestrarea sau confiscarea bunurilor presupuse că încalcă dreptul de autor, drepturile conexe sau alte drepturi protejate de prezenta lege, în scop de prevenire a introducerii sau răspândirii acestora în rețelele de comerț – măsură de asigurare prevăzută la art.59 alin.(1) lit.c) al Legii privind dreptul de autor și drepturile conexe. Este necesar să atragem atenția că și în prezentul caz este vorba de două măsuri alternative: 1) aplicarea sechestrului sau 2) confiscarea. În opinia noastră, sechestrul în cadrul prezentei măsuri de asigurare este similar sechestrului asupra tirajului (art.22 alin.(3) lit.b) al Legii privind libertatea de exprimare), aplicat corespunzător. Însă, în ceea ce privește confiscarea, pot apărea anumite deficiențe. Nici legislația procesual civilă, nici Legea privind libertatea de exprimare nu definesc noțiunea de confiscare ca măsură de asigurare a acțiunii. Codul penal al Republicii Moldova explică, la art.106 alin.(1), noțiunea de confiscare specială: „confiscarea specială constă în trecerea, forțată și gratuită, în proprietatea statului a bunurilor (inclusiv a valorilor valutare) utilizate la săvârșirea infracțiunilor sau rezultate din infracțiuni.” Însă, considerăm această măsură inaplicabilă, fapt indicat expres în alin.(3) din același articol – *Confiscarea specială se aplică persoanelor care au comis fapte prevăzute de prezentul cod* (Codul penal – V.B.). Mai mult ca atât, conform art.46 alin.(4) din Constituția Republicii Moldova, *pot fi confiscate, în condițiile legii, bunurile*

destinate, folosite sau rezultate din infracțiuni sau contravenții; iar conform alin.(3) *averea dobândită licit (fapt ce se prezumă) nu poate fi confiscată*. Observăm că averea dobândită ilicit poate fi confiscată doar în cazul existenței unei contravenții sau infracțiuni. În acest context, putem considera că confiscarea, ca măsură de asigurare a acțiunii civile, are un alt sens decât cel prezentat în Codul penal; în caz contrar, aceasta ar contravine art.46 alin.(4) și (3) din Constituție. Dacă considerăm confiscarea ca fiind o măsură distinctă, atunci aceasta ar putea semnifica trecerea cu titlu gratuit a bunurilor presupuse că încalcă drepturile de autor în folosul statului sau al unei alte persoane. În acest caz, o asemenea măsură ar putea fi rațională atunci când este vorba despre o serie de bunuri contrafăcute, care simulează o anumită asemănare cu bunurile originale și care riscă să fie răspândite în rețeaua de comerț. Totuși, deoarece nu există o definiție și un mod de aplicare clar, această măsură va fi una dificil de aplicat;

t) blocarea conturilor bancare – măsură de asigurare prevăzută la: art.64 alin.(1) lit.c) al Legii privind protecția desenelor și modelelor industriale; art.68 alin.(1) lit.c) al Legii privind protecția mărcilor; art.78 alin.(1) lit.c) al Legii privind protecția soiurilor de plante, nr.39 din 29.02.2008; art.80 al Legii privind protecția invențiilor; art.54 alin.(1) lit.c) al Legii privind protecția indicațiilor geografice, denumirilor de origine și specialităților tradiționale garantate. Această măsură de asigurare poate crea confuzii cu cea de aplicare a sechestrului pe conturile bancare. În acest sens, punem în evidență explicația oferită în pct.21 din Hotărârea Plenului CSJ nr.32 din 24.10.2003 și atragem atenția asupra faptului că în cazul blocării conturilor bancare are loc stoparea definitivă a oricăror operațiuni cu conturile bancare respective și, utilizând expresia folosită de CSJ, va fi *paralizată activitatea economico-financiară a debitorului*;

u) prezentarea documentelor bancare, financiare sau comerciale – măsură de asigurare prevăzută la: art.64 alin.(1) lit.c) al Legii privind protecția desenelor și modelelor industriale; art.68 alin.1 lit.c) al Legii privind protecția mărcilor; art.78 alin.(1) lit.c) al Legii privind protecția soiurilor de plante; art.80 al Legii privind protecția invențiilor; art.54 alin.(1) lit.c) al Legii privind protecția indicațiilor geografice, denumirilor de origine și specialităților tradiționale garantate. Dispunerea obligației de prezentare, în calitate de măsură de asigurare a acțiunii, este într-o oarecare măsură incertă, dat fiind faptul că nu este clar ce anume s-ar obține prin aplicarea acesteia, decât informația despre persoana vizată. Mai mult ca atât, măsura de asigurare are un caracter nedeterminat; or, nu este clar care anume documente bancare, financiare sau comerciale ar putea fi necesare instanței. În același timp, poate genera dificultăți suplimentare de examinare a fondului cauzei ori va trebui examinată chestiunea cu privire la asigurarea secretului comercial. Revenind la esența aplicării măsurilor de asigurare, acestea ar trebui să asigure executarea unei viitoare hotărâri.

II. Măsuri nenumite de asigurare a acțiunii (nu sunt prevăzute expres de acte normative)

După cum am menționat, măsurile de asigurare a acțiunii sunt prevăzute nelimitativ, ceea ce permite părților să solicite, și instanței să aplice, o varietate nedefinită de măsuri de asigurare care ar contribui la realizarea scopului propus – asigurarea executării unei hotărâri definitive. Aceste măsuri de asigurare a acțiunii se vor aplica în temeiul art.175 alin.(2) CPC, și anume: cu referire la sintagma „instanța poate aplica și alte măsuri de asigurare a acțiunii dacă...”. La fel trebuie să atenționăm că pentru a considera o măsură de asigurare a acțiunii ca fiind nenumită, este necesar ca aceasta să nu poată fi aplicată în temeiul unor alte norme precum cea de la art.175 alin.(1) lit.b) sau c). Această condiție face mai dificilă identificarea unor asemenea măsuri de asigurare, cel puțin din perspectiva faptului că dispozițiile de la alin.(1) lit.b) și c) art.175 au o formulare generală, care include în sine posibilitatea aplicării unor diverse măsuri de asigurare a acțiunii, așa cu am arătat mai sus.

În urma studierii practicii judiciare, dar și a doctrinei de specialitate, vom scoate în evidență o serie de măsuri de asigurare, care, în opinia noastră, pot fi aplicate doar în temeiul art.175 alin.(2) CPC și care fac parte din categoria măsurilor de asigurare nenumite:

a) obligarea părților de a depozita bunurile în anumite condiții și/sau pe o anumită adresă – reprezintă o măsură de asigurare aplicată de Curtea de Apel Chișinău în dosarul SRL „Vitasistem” împotriva Biroului Vamal Chișinău [8]. Această măsură a fost aplicată concomitent cu aplicarea sechestrului asupra bunurilor. În motivarea cererii de aplicare a măsurii de asigurare s-a indicat că bunurile asupra cărora s-a aplicat sechestrul și care la moment sunt depozitate în depozitul Biroului Vamal reprezintă preparate medicamentoase folosite pentru anestezia locală în stomatologie, care necesită a fi plasate sub un regim special de depozitare, în anumite condiții de temperatură. Aplicarea acestei măsuri de asigurare a fost contestată de Biroul Vamal Chișinău, însă a fost menținută de CSJ cu trimitere la argumentele invocate de solicitantul măsurii de asigurare;

b) obligarea de a nu crea obstacole, impedimente – a fost aplicată în calitate de măsură de asigurare a acțiunii în pricina civilă CCL-206 către Direcția construcții capitale a Consiliului mun. Chișinău și SA „Ago-

dacia" [10]. Fiind atacată, această măsură a fost anulată din motiv că era identică cu solicitarea reclamantului în acțiune și, deci, prin aplicarea măsurii de asigurare instanța practic a soluționat fondul. Totuși, după cum reiese din sursa citată, nu s-a opus nicio obiecție referitor la dreptul instanței de a aplica o asemenea măsură în general. În calitate de exemplu am putea oferi speța în care reclamantul solicită recunoașterea dreptului de servitute de trecere. Dacă reclamantul nu ar putea trece spre terenul său, atunci acesta este efectiv lipsit de dreptul de a se folosi de bunul său, deci este o ingerință în dreptul de proprietate. Considerăm că pe parcursul examinării cauzei s-ar putea institui măsură de asigurare sub forma obligării părâtului de a nu crea reclamantului impedimente să treacă spre terenul său. În opinia noastră, neaplicarea acestei măsuri de asigurare ar face imposibilă repunerea totală în drepturi a reclamantului chiar dacă s-ar admite acțiunea; or, acesta nu a putut folosi bunul său pe perioada litigiului, fiindcă nu a putut beneficia de servitutea pe care, după cum s-a dovedit, a avut-o;

c) **suspendarea contractului civil** – este o altă măsură de asigurare a acțiunii, care nu este prevăzută de legislație. După efecte, este similară cu măsura prevăzută în Legea contenciosului administrativ, dar este diferită după obiect. Astfel, dacă în privința măsurii prevăzute în Legea contenciosului administrativ este vorba de suspendarea unui **act administrativ**, atunci în acest caz este vorba de suspendarea efectelor unui **contract civil**. O asemenea măsură ar fi justificată atunci când se contestă valabilitatea contractului. Este de la sine înțeles că pe parcursul examinării litigiului contractul s-ar putea executa de o anumită parte interesată. În privința anumitor contracte executate definitiv, anularea nu ar mai avea vreun impact real. Spre exemplu, dacă în temeiul unui contract de locațiune cu termen determinat locatarul a beneficiat de bunul luat în locațiune, atunci anularea acestuia nu va mai produce vreun efect; or, locatarul oricum va trebui să achite valoarea chiriei. În acest caz, anularea contractului nu ar restabili părțile în poziția anterioară și va diminua din eficiența hotărârii judecătorești de anulare a contractului, care, în ideal, ar trebui să fie de *restitutio in integrum*. Dacă însă efectele contractului vor fi suspendate, atunci actul nul nu va produce niciun efect, iar hotărârea de anulare a contractului va avea efecte maxime, și anume: nu a admis niciun efect în temeiul contractului nul.

Așadar, părțile și instanța, în dependență de circumstanțele concrete ale pricinii, pot considera de cuviință să aplice oricare măsuri de asigurare pe care le-ar considera necesare în vederea asigurării executării unei hotărâri definitive și, în acest sens, enumerarea făcută pe parcursul prezentului studiu nu poate fi exhaustivă și definitivă.

Bibliografie:

1. BARBĂ V., MACOVEI, Gh. Procedura de declarare a insolvabilității. În: *Manualul judecătorului pentru cauzele civile* / Coord. M.Poalelungi, E.Belei, I. Sîrcu, 2013.
2. BĂCU, A. *Drept Procesual Civil. Partea generală*. Chișinău 2013, p.263.
3. BĂCU, A. Instituția măsurilor de asigurare a acțiunii civile în contextul reglementărilor actuale. În: *Legea și Viața*, 2012, nr.11.
4. DASCĂLĂU, M. Conceptul dialectic în configurația caracterelor juridice ale sechestrului. În: *Revista Națională de Drept*, 2003, nr.4.
5. DASCĂLĂU, M. Natura juridică a institutului de sechestr în reflecția legislației contravenționale. În: *Revista Națională de Drept*, 2002, nr.8.
6. DASCĂLĂU, M. Aspecte noi referitoare la regimul juridic al sechestrului. În: *Revista Națională de Drept*, 2003, nr.9.
7. DASCĂLĂU, M. Sinteză de practică bibliografică în definitivarea noțiunii de sechestr. În: *Revista Națională de Drept*, 2003, nr.12.
8. Decizia CSJ , nr.3r-210/10 din 20.01.2010, în cauza civilă SRL „Vitasistem” împotriva Biroului Vamal Chișinău [Accesat: 28.05.2015] Disponibil http://jurisprudenta.csj.md/db_hot_old.php
9. FILINCOVA, S., BELEI, E. Asigurarea acțiunii. În: *Manualul judecătorului pentru cauzele civile* / Coord. M.Poalelungi, E.Belei, I.Sîrcu, 2013.
10. Nota informativă a Curții Supreme de Justiție privind unele întrebări ce apar în practică la aplicarea de către instanțele judecătorești a măsurilor de asigurare, definește măsurile de asigurare [Accesat: 15.05.2013] Disponibil: <http://www.csj.md/admin/uploads/Privind%20aplicarea%20m%C4%83surilor%20de%20asigurare.doc>
11. *Гражданский процесс: Учебник. 3-е изд. / Под ред. М.К. Треушникова. Москва: ООО Городец, 2000.*

Prezentat la 29.05.2015